

LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS KONTROLĖ

SAVIVALDYBĖSE ATLIKTO FINANSINIO (TEISĖTUMO) AUDITO REZULTATŲ APIBENDRINIMO ATASKAITA

2008 m. liepos 10 d. Nr. AB-4
Vilnius

Apibendrinimą parengė
Valstybės kontrolės 3-iojo audito departamento
direktoriaus pavaduotoja Rita Švedienė

TURINYS

Ižanga	3
Audito rezultatų apibendrinimas	5
1. Audito poveikis	5
2. Reikšmingi vidaus kontrolės trūkumai	10
3. Reikšmingos klaidos apskaitoje ir atskaitomybėje	14
4. Reikšmingi teisės aktų pažeidimai naudojant specialių tikslinių dotacijų lėšas ir patikėjimo teise valdomą valstybės turtą	16
Aktualios problemos	19

IŽANGA

Valstybės kontrolė 2008 m. birželio mėnesį dvidešimt trijose Lietuvos Respublikos savivaldybėse baigė 2007 metų valstybės biudžeto specialių tikslinių dotacijų, skirtų savivaldybėms valstybinėms (perduotoms savivaldybėms) funkcijoms (toliau – valstybinės funkcijos) atlikti, mokinio krepšeliui, valstybės investicijų programoje numatytiems bei kitiems projektams finansuoti, valstybinį finansinį (teisėtumo) auditą.

Audito metu savivaldybėse ištirta vidaus kontrolės sistema, įvertintos susijusios su valstybės biudžeto specialių tikslinių dotacijų savivaldybės biudžetui planavimu ir panaudojimu įvykusios ūkinės operacijos bei ūkiniai įvykiai ir jų parodymas finansinėse bei kitose ataskaitose, įvertintas sudarytų sutarčių bei priimtų sprendimų, susijusių su specialių tikslinių dotacijų ir savivaldybės patikėjimo teise valdomo valstybės turto valdymu, naudojimu ir disponavimu jais, teisėtumas.

Remiantis surinkta informacija apie kiekvienos savivaldybės veiklos ypatumus, išlaidų valstybinėms (perduotoms savivaldybėms) funkcijoms atlikti, mokinio krepšeliui finansuoti ir valstybės investicijų programoje numatytiems projektams finansuoti rodiklius ir šių išlaidų apskaitos tvarką, vidaus kontrolę, buvo įvertinti įgimtos ir kontrolės rizikos lygiai, atliktos procedūros audito rizikai sumažinti.

Kiekvienoje audituotoje savivaldybėje buvo įvertintos vadovybės numatytos priemonės vidaus kontrolės rizikai mažinti bei valdyti ir pagal sudarytas programas atliktos savarankiškos audito procedūros.

Dėl skirtingų audito tikslų bei sričių ir dėl to, kad nesutapo audituojamas laikotarpis Valstybės kontrolės auditoriai neturėjo galimybės pasinaudoti savivaldybių administracijų vidaus auditorių atliktu darbu. Kėdainių rajono ir Kauno miesto savivaldybių kontrolierių tarnybų darbo rezultatais buvo pasinaudota nustatant audito mastą ir rizikingas sritis bei planuojant audito atranką.

Savivaldybėms pateiktos ataskaitos – tai sudėtinės išvadų, teikiamų Lietuvos Respublikos Seimui dėl valstybės biudžeto įvykdymo apyskaitos, valstybės biudžeto metų projekto ir valstybei nuosavybės teise priklausančio turto ataskaitos, dalys.

Audito ataskaitose buvo pateikti tik audito metu atlikti ir nustatyti dalykai, o nepriklausoma nuomonė apie 2007 metų valstybės lėšų, skirtų kapitalo investicijoms finansuoti, panaudojimo pagal asignavimų valdytojus ir investicijų projektus ataskaitas, savivaldybių biudžetų išlaidų moksleivio krepšeliui finansuoti, biudžetų išlaidų plano ir išlaidų valstybinėms (perduotoms savivaldybėms) funkcijoms atlikti (metinės formos Nr. B-11, Nr. B-13, Nr. B-14, Nr. B-15), savivaldybių sudarytų sutarčių ir priimtų sprendimų dėl patikėjimo teise valdomo valstybės turto

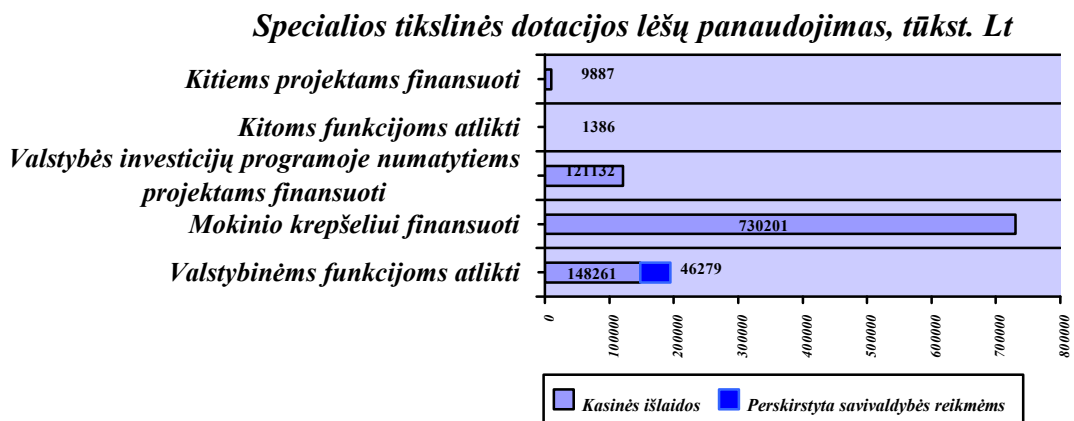
valdymo, naudojimo ir disponavimo juo teisėtumą ir specialių tikslinių dotacijų lėšų ir turto naudojimą įstatymų nustatytiems tikslams buvo pareikštos audito išvadose.

Valstybinis finansinis (teisėtumo) auditas atliktas pagal Valstybinio audito reikalavimus¹.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos 2007 m. valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymu², savivaldybėms iš valstybės biudžeto buvo patvirtinta iš viso 2 259 059 tūkst. Lt, audituotoms savivaldybėms – 1 062 481, 3 tūkst. Lt (47 proc.) specialių tikslinių dotacijų lėšų.

Savivaldybių tarybos 2007 metais tikslino biudžetus, iš kurių mokinio krepšeliui, valstybės investicijų programoje numatytiems projektams bei kitiems projektams finansuoti, valstybinėms funkcijoms atlikti skyrė ir panaudojo 1 006 732,7 tūkst. Lt specialių tikslinių dotacijų lėšų, arba 55 748,6 tūkst. Lt (6 proc.) mažiau, negu buvo patvirtinta minėtu įstatymu. Valstybinėms funkcijoms atlikti gautos 46 279,0 tūkst. Lt (24 proc. patvirtintos šių lėšų sumos) lėšos buvo paskirstytos kitoms savivaldybių biudžetų reikmėms finansuoti, 4 148,8 tūkst. Lt nepanaudotų specialios tikslinės dotacijos lėšų gražinta į valstybės biudžetą.

1 pav.

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Didžiausią dalį – 42 300,2 tūkst. Lt (92 proc.) – specialios tikslinės dotacijos lėšų, gautų valstybinėms funkcijoms atlikti, savivaldybių tarybos nukreipė kitoms socialinėms programoms finansuoti (žr. ataskaitos dalį „Aktualios problemos“).

¹ Valstybės kontrolieriaus 2002-02-21 įsakymas Nr. V-26 (su vėlesniais pakeitimais).

² 2006-12-07 įstatymo Nr. X-963 (su vėlesniais pakeitimais) 2 str. 2 d. (4, 5 ir 6 priedėliai).

AUDITO REZULTATŲ APIBENDRINIMAS

1. Audito poveikis

Pastebėjimas

Teigiamas audito poveikis: daugumos audituotų savivaldybių institucijų ir įstaigų vadovai ėmėsi neatidėliotinų priemonių dėl įstaigų vidaus kontrolės sistemos tobulinimo – audito metu įgyvendinta 58 proc. valstybinio audito rekomendacijų.

Valstybės kontrolė pažymi daugumos audituotų savivaldybių institucijų ir įstaigų vadovų pažangą įgyvendinant audito metu pateiktas rekomendacijas, šalinant nustatytus trūkumus ir tobulinant valstybinėms (perduotoms savivaldybėms) funkcijoms atlikti, mokinio krepšeliui ir valstybės investicijų programoje numatytiems projektams finansuoti skirtų lėšų planavimo, skirstymo ir naudojimo vidaus kontrolės sistemą bei finansų valdymą.

Valstybiniai auditoriai savivaldybėms pateikė 367 rekomendacijas, kurių 211 (58 proc.) yra įgyvendintos iki finansinių ataskaitų sudarymo, likusioms rekomendacijoms yra numatyti įgyvendinimo terminai.

Pažymėtina, kad audito metu, siekiant valdyti rizikos veiksnius, susijusius su specialių tikslinių dotacijų planavimu, skirstymu ir panaudojimu, savivaldybėse buvo įdiegtos vidaus kontrolės priemonės, skirtos ne tik išaiškinti nepageidaujamų pasekmių atvejus, bet ir apriboti jų atsiradimo tikimybę:

- administracijoms pateikus atitinkamų vidaus teisės aktų projektus, savivaldybių tarybos sprendimais patvirtino tvarkas, reglamentuojančias specialiųjų tikslinių dotacijų lėšų planavimą, skirstymą ir panaudojimą;
- administracijų direktoriai įsakymais patvirtino papildomas vidaus kontrolės procedūras, nustatančias atsakingų asmenų pagrindines pareigas bei atsakomybę;
- daugumos savivaldybių asignavimų valdytojai (ugdymo įstaigų, priešgaisrinių tarnybų vadovai) audito metu patikslino išlaidų specialių tikslinių dotacijų lėšų biudžeto programos sąmatas, patvirtino mokymo priemonių sąrašus, vyriausieji finansininkai iki finansinės atskaitomybės sudarymo ištaisė nurodytas apskaitos klaidas.

Įvertinus vidaus kontrolės sistemą, valstybiniai auditoriai pažymėjo, kad ypatingas dėmesys finansų valdymo tobulinimui lėšų mokinio krepšeliui finansuoti srityje buvo skiriamas Vilniaus miesto savivaldybėje: siekdama valdyti rizikos veiksnius, susijusius su mokinio krepšelio lėšų skirstymu ir panaudojimu, savivaldybė atidarė atskirą banko sąskaitą šioms lėšoms apskaityti.

Valstybinio audito rekomendacijų įgyvendinimo pavyzdžiai

1. Rokiškio ir Kupiškio rajonų savivaldybių tarybos patikslino neatitinkančias teisės aktų reikalavimų mokinio krepšeliui finansuoti lėšų naudojimo nuostatas; be to, Kupiškio rajono savivaldybės taryba patvirtino švietimo įstaigų mokytojų kvalifikacijos tobulinimo organizavimo ir finansavimo bei Valstybės lėšų, skirtų valstybės kapitalo investicijoms planavimo, naudojimo, apskaitos ir kontrolės tvarkas.
2. Švenčionių rajono savivaldybės taryba patvirtino atitinkančias teisės aktų reikalavimus mokinio krepšelio lėšų paskirstymo, naudojimo ir perdavimo, pedagoginių darbuotojų perkvalifikavimo ir neakivaizdinių studijų apmokėjimo tvarkas, savivaldybės administracija sudarė sutartis su ugdymo įstaigomis dėl centralizuotos apskaitos tvarkymo, nustatė atskirus vadovėlių ir mokymo priemonių kasinių išlaidų registrus bei papildomas procedūras dėl apskaitos dokumentų ir apskaitos registrų duomenų tikrinimo ir kontrolės.
3. Skuodo rajono savivaldybės taryba panaikino ankstesnės tarybos sprendimus – reorganizavo Skuodo rajono savivaldybės viešąją biblioteką, priėmė sprendimą išregistruoti iš VĮ Registrų centro Juridinių asmenų registro Skuodo rajono savivaldybės administracijos Švietimo ir Žemės ūkio skyrius, įsteigė Pedagoginę-psichologinę tarnybą. Be to, savivaldybės taryba įsteigė administracijos struktūrinį padalinį – Biudžetinių įstaigų buhalterinės apskaitos skyrių, kuris nuo 2008 m. pradžios sudarė dvišales sutartis su kiekviena švietimo įstaiga dėl buhalterinės apskaitos tvarkymo, nustatė vidaus kontrolės procedūras, kurios užtikrintų specialiųjų tikslinių dotacijų kontrolę ir patvirtino 2008 m. savivaldybės biudžete mokinio krepšelio lėšas, skirtas pedagogų kvalifikacijai kelti kiekvienai švietimo įstaigai, kompensacijų apskaičiavimo kontrolę pavedė Socialinės paramos skyriui. Savivaldybės administracijoje buvo suformuota vidaus audito tarnyba.
4. Klaipėdos rajono savivaldybės taryba patvirtino savivaldybės bendrojo lavinimo mokyklų pedagogų tarififikacijos sąrašų rengimo, tvirtinimo ir kontrolės tvarkos aprašą ir savivaldybės valdomų nekilnojamojo turto ir visuomenės poreikiams reikalingų žemės sklypų formavimo 2008–2015 metams programą.
5. Kauno miesto savivaldybės taryba patikslino mokinio krepšelio lėšų perskirstymo tvarką, administracijos direktorius – patvirtino specialiųjų tikslinių dotacijų lėšų poreikio apskaičiavimo tvarką ir asmenų, turinčių teisę surašyti ir pasirašyti apskaitos dokumentus, sąrašą.
6. Marijampolės savivaldybės taryba patvirtino Valstybės investicijų programoje numatytiems projektams skirtų lėšų asignavimų valdytojus.
7. Jonavos rajono savivaldybės taryba patvirtino lėšų socialinei globai asmenims su sunkia negalia panaudojimo tvarkos aprašą, administracijos direktorius – naujus administracijos Finansų ir biudžeto skyriaus tarnautojų pareigybių aprašymus.
8. Birštono savivaldybės taryba, vadovaudamasi teisės aktų reikalavimais, patvirtino pedagogų tarifinio atlygio priedus.
9. Kretingos rajono savivaldybės administracijos finansų kontrolės taisyklėse ir pareigybių aprašymuose buvo nurodytos atliekančių finansų kontrolės procedūras darbuotojų pagrindinės pareigos ir atsakomybė.
10. Neringos savivaldybės administracijos Socialinės paramos skyriuje atskirtos darbuotojų pareigos ir atsakomybė.
11. Molėtų rajono savivaldybės administracijos darbuotojų pareigybių aprašymuose buvo nustatytos pagrindinės pareigos ir atsakomybė finansų kontrolės srityje bei užtikrintas tinkamas pareigų atskyrimas. Ugdymo įstaigų vadovai patvirtino išigyjamų vadovėlių, jų komplektų dalių, mokymo, priešmokyklinio ugdymo, specialiųjų mokymo, mokomųjų kompiuterinių priemonių ir literatūros sąrašus, nustatė pratybų sąsiuvinių išsigijimo lėšas ir būdus.
11. Ignalinos rajono savivaldybėje buvo pradėti taikyti biudžeto sudarymo pagal vykdomas programas principai, paskirti darbuotojai, kontroliuojantys kompensacijų apskaičiavimo tikslumą ir teisingumą, nustatyta finansuojamų bendrųjų socialinių paslaugų ir socialinės priežiūros kaina bei maksimalūs trumpalaikės ir ilgalaikės socialinės globos išlaidų finansavimo savo teritorijos gyventojams dydžiai, asignavimų valdytojais ir vyriausieji finansininkai ėmėsi priemonių dėl finansinių ataskaitų teisingumo – buvo ištaisytos audito metu nustatytos klaidos.

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Pastebėjimas

Teigiamas audito poveikis: audituotų savivaldybių institucijų vadovai operatyviai reagavo į auditorių pateiktas rekomendacijas: dauguma klaidų ir neatitikimų ištaisyta audito metu iki finansinių metų pabaigos.

Valstybės kontrolė pažymi, kad savivaldybių institucijų vadovai operatyviai reagavo į auditorių pateiktas pastabas ir rekomendacijas dėl specialių tikslinių dotacijų lėšų panaudojimo ne pagal paskirtį arba pažeidžiant teisės aktų reikalavimus: audito metu buvo inicijuoti savivaldybių tarybų sprendimai dėl savivaldybių biudžetų tikslinimo ir šios lėšos atstatomos arba gražinamos į valstybės biudžetą.

Audito metu valstybiniams auditoriams nustatčius faktus apie specialių tikslinių dotacijų naudojimą ne pagal paskirtį arba pažeidžiant teisės aktus, audituotos savivaldybės iki biudžetinių metų pabaigos atstatė **1 637,4 tūkst. Lt** šių lėšų, po finansinių ataskaitų sudarymo **636,1 tūkst. Lt** šių lėšų gražino arba nustatė terminus gražinti į valstybės biudžetą (žr. 1 lentelę).

1 lentelė. Audito metu atstatytos arba gražintos į valstybės biudžetą specialių tikslinių dotacijų lėšos, tūkst. Lt

Eil. Nr.	Savivaldybė	Iš viso	Audito metu atstatytos lėšos, kurios buvo skirtos:		Po finansinių ataskaitų sudarymo gražinta lėšų, skirtų:	
			mokinio krepšeliui finansuoti	valstybinėms funkcijoms atlikti	mokinio krepšeliui finansuoti	valstybinėms funkcijoms atlikti
1.	Birštono	0,6	-	-	-	0,6
2.	Kėdainių rajono	60,0	60,0	-	-	-
3.	Alytaus rajono	20,8	-	-	20,8	-
4.	Marijampolės	6,6	-	-	3,6	3,0
5.	Kauno rajono	96,4	-	-	6,8	89,6
6.	Kauno miesto	26,2	-	-	26,2	-
7.	Ignalinos rajono	43,0	-	43,0	-	-
8.	Švenčionių rajono	880,9	880,9	-	-	-
9.	Anykščių rajono	87,6	2,5	85,1	-	-
10.	Širvintų rajono	339,0	161,5	173,1	0,4	4,0
11.	Neringos	1,4	-	-	1,4	-
12.	Skuodo rajono	104,0	-	-	-	104,0*
13.	Molėtų rajono	4,6	4,6	-	-	-
14.	Pakruojo rajono	7,7	-	0,8	-	6,9
15.	Pasvalio rajono	396,9	-	55,6	244,3	97,0
16.	Panevėžio miesto	19,8	6,6	-	9,6	3,6
17.	Rokiškio rajono	81,3	23,1	55,3	1,0	1,9
18.	Kupiškio rajono	0,5	-	-	-	0,5
19.	Akmenės rajono	51,3	-	51,0	0,3	-
20.	Vilniaus miesto	44,9	34,3	-	10,6	-
	Iš viso	2273,5	1173,5	463,9	325,0	311,1

* Nustatyti terminai gražinti į valstybės biudžetą.

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Pastebėjimas

Teigiamas audito poveikis: 2007 metais 35 proc. audituotų savivaldybių pareikšta besąlyginė nuomonė.

Teigiamą audito poveikį savivaldybėse rodo audito rezultatai:

- 2004 metais atsisakyta pareikšti nuomonę keturioms (33 proc.) iš dvylikos savivaldybių,
- 2005 metais atsisakyta pareikšti nuomonę dviem (22 proc.) iš devynių audituotų savivaldybių.

Nuo 2006 metų valstybiniai auditoriai nė karto nepareiškė neigiamos ir neatsisakė pareikšti nuomonės.

Besąlyginė išvada buvo pateikta:

- 2004 metais – vienai (8 proc.) iš dvylikos audituotų savivaldybių;
- 2005 metais – dviem (22 proc.) iš devynių audituotų savivaldybių;
- 2006 metais – dvylikai (50 proc.) iš dvidešimt keturių audituotų savivaldybių;
- 2007 metais – aštuonioms (35 proc.) iš dvidešimt trijų audituotų savivaldybių.

Atkreiptinas dėmesys, kad audituojami subjektai daugumą klaidų ir neatitikimų ištaisė audito metu. Reikšmingi neatitikimai teisės aktų nuostatoms bei jų poveikis finansinėms ataskaitoms buvo nustatyti savivaldybėse, kuriose vidaus kontrolės sistema nėra pajėgi laiku nustatyti ir ištaisyti klaidas bei išaiškinti jų poveikį finansinėms ataskaitoms ir specialių tikslinių dotacijų lėšų naudojimo teisėtumui (žr. ataskaitos dalį „Reikšmingi vidaus kontrolės trūkumai“).

Apibendrinant ketverių metų valstybinių finansinių (teisėtumo) auditų savivaldybėse rezultatus, pažymėtina pasiekta pažanga Marijampolės, Kėdainių ir Rokiškio rajonų savivaldybėse, dėl finansinių ataskaitų sudarymo valstybiniai auditoriai antrus metus neturėjo pastabų Vilniaus miesto ir Kauno rajono savivaldybėms.

2 lentelė. 2004–2007 metų valstybinio finansinio (teisėtumo) audito savivaldybėse rezultatai

Eil. Nr.	Audituota savivaldybė	Audito išvados						
		2004 m.	2005 m.		2006 m.		2007 m.	
			Finans.	Teisėt.	Finans.	Teisėt.	Finans.	Teisėt.
1.	Vilniaus miesto	Ats.	S	S	B	S	B	S
2.	Kauno miesto	S	S	S	B	B	S	S
3.	Klaipėdos miesto	B	S	B	-	-	-	-
4.	Panevėžio miesto	S	-	-	S	S	B	S
5.	Šiaulių miesto	Ats.	S	S	S	S	-	-
6.	Elektrėnų	Ats.	-	-	B	B	-	-
7.	Kaišiadorių rajono	S	-	-	-	-	-	-
8.	Šalčininkų rajono	S	-	-	-	-	-	-
9.	Šilutės rajono	S	-	-	-	-	-	-
10.	Trakų rajono	S	-	-	-	-	-	-
11.	Ukmergės rajono	Ats.	-	-	B	S	-	-
12.	Vilniaus rajono	N	B	S	B	B	-	-
13.	Kauno rajono	-	Ats.	N	B	S	B	S
14.	Marijampolės	-	Ats.	Ats.	B	B	B	B
15.	Mažeikių rajono	-	S	S	-	-	-	-
16.	Raseinių rajono	-	B	B	-	-	-	-
17.	Utenos rajono	-	-	-	B	B	-	-
18.	Visagino	-	-	-	B	B	-	-
19.	Alytaus miesto	-	-	-	B	S	-	-
20.	Kėdainių rajono	-	-	-	B	B	B	B
21.	Druskininkų	-	-	-	S	S	-	-
22.	Šakių rajono	-	-	-	B	B	-	-
23.	Prienuų rajono	-	-	-	B	B	-	-
24.	Tauragės rajono	-	-	-	B	B	-	-
25.	Telšių rajono	-	-	-	B	B	-	-
26.	Plungės rajono	-	-	-	B	B	-	-
27.	Biržų rajono	-	-	-	S	S	-	-
28.	Rokiškio rajono	-	-	-	S	S	B	B
29.	Radviliškio rajono	-	-	-	S	S	-	-
30.	Šiaulių rajono	-	-	-	S	S	-	-
31.	Panevėžio rajono	-	-	-	S	S	-	-
32.	Birštono	-	-	-	-	-	S	B
33.	Alytaus rajono	-	-	-	-	-	B	S
34.	Jonavos rajono	-	-	-	-	-	S	S
35.	Skuodo rajono	-	-	-	-	-	B	B
36.	Klaipėdos rajono	-	-	-	-	-	B	B
37.	Kretingos rajono	-	-	-	-	-	B	B
38.	Neringos	-	-	-	-	-	B	B
39.	Akmenės rajono	-	-	-	-	-	B	S
40.	Kupiškio rajono	-	-	-	-	-	S	B
41.	Pakruojo rajono	-	-	-	-	-	B	S
42.	Pasvalio rajono	-	-	-	-	-	B	S
43.	Anykščių rajono	-	-	-	-	-	S	S
44.	Ignalinos rajono	-	-	-	-	-	B	S
45.	Molėtų rajono	-	-	-	-	-	S	S
46.	Širvintų rajono	-	-	-	-	-	B	S
47.	Švenčionių rajono	-	-	-	-	-	B	B

Audito nuomonė: B – besąlyginė; S – sąlyginė; N – neigiama; Ats. – atsisakymas pareikšti nuomonę.
Šaltinis – Valstybės kontrolė

2. Reikšmingi vidaus kontrolės trūkumai

Pastebėjimai

1. Dėl savivaldybių taryboms teikiamų sprendimų projektų atitikimo teisės aktų reikalavimams: ne visose savivaldybėse šioje srityje yra sukurtos veiksmingos vidaus kontrolės procedūros, nes administracijos ir jų struktūriniai padaliniai, kuriems, kaip nustatyta vidaus teisės aktuose, suteiktos teisės rengti sprendimų projektus ir teikti juos taryboms svarstyti bei tvirtinti, juos pateikė neįvertinę teisės aktų nuostatų bei būsimų pasekmių dėl šių nuostatų pažeidimų.

2. Daugumoje savivaldybių biudžetų projektų rengimo tvarkose nenumatytos vidaus kontrolės procedūros, užtikrinančios specialių tikslinių dotacijų paskirstymo teisėtumą, nenumatyta atsakomybė už tinkamą biudžeto projekto bei biudžeto tikslinimo projektų rengimą.

Vadovaujantis Vietos savivaldos įstatymo nuostatomis savivaldybių taryboms suteikta teisė tvirtinti biudžetą, bei prireikus jį tikslinti Biudžeto sandaros įstatymo nustatyta tvarka. Vadovaujantis Valstybės turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymu, savivaldybės yra valstybės turto patikėtiniai.

Savivaldybių taryboms sprendimų projektus dėl jų biudžetų tvirtinimo ir tikslinimo, dėl valstybės turto ir lėšų naudojimo vidaus teisės aktais nustatyta tvarka rengia ir teikia tvirtinti administracijos arba jų struktūriniai padaliniai. Jų vadovai turėtų atkreipti dėmesį ir įvertinti rizikos veiksnius bei imtis neatidėliotinų prevencinių priemonių, užtikrinant pateikiamų taryboms svarstyti sprendimų projektų tikslumą bei teisėtumą.

Valstybės kontrolės auditoriai kasmet nustatė tokių atvejų, kai savivaldybių administracijose rengiant sprendimų projektus vadovai nenustatė vidaus kontrolės procedūrų arba jos buvo neveiksmingos, nes:

Nebuvo užtikrintas savivaldybių vardu priimtų sprendimų ir sudarytų sutarčių dėl valstybės turto ir lėšų valdymo, naudojimo ir disponavimo jais teisėtumas:

- Savivaldybių tarybos priėmė sprendimus dėl patikėjimo teise valdomo valstybės turto perdavimo taip pat patikėjimo teise valdyti biudžetinėms įstaigoms, kurios nėra valstybės turto patikėtiniai (Anykščių, Ignalinos, Širvintų rajonų savivaldybės).
- Savivaldybių tarybos priėmė sprendimus perduoti valstybės turtą neatlygintinai naudotis ilgesniam nei nustatyta teisės aktuose terminui (Anykščių, Molėtų rajonų savivaldybės).
- Vilniaus miesto savivaldybė tarybos sprendimu įgaliojo UAB „Vilniaus kapitalinė statyba“ atlikti statybos valdytojo funkcijas ir darbų techninę priežiūrą bei nustatė konkretų 4,5 proc. atlyginimą už šių funkcijų vykdymą, nors su statybomis susijusius statybos darbus privalėjo pirkti laikantis Viešųjų pirkimų įstatyme nustatytų viešojo pirkimo procedūrų.

Nebuvo užtikrintas taryboms pateiktų sprendimų projektų dėl specialių tikslinių dotacijų lėšų tvirtinimas, tikslinimas ir perskirstymas vadovaujantis teisės aktų reikalavimais:

- Pažeidžiant teisės aktų nuostatas buvo priimti sprendimai mokinio krepšeliui finansuoti skirtas lėšas perskirstyti kitoms švietimo reikmėms finansuoti Pasvalio, Švenčionių (šioje savivaldybėje lėšos buvo atstatytos audito metu) rajonų savivaldybėse.
- Planuojant ir tvirtinant 2007 metų savivaldybės biudžetą ne visada buvo taikomas programinis jo sudarymo principas, patvirtintos ne visos vykdomos programos, nors tai numatyta Biudžeto sandaros įstatyme bei Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklėse (Ignalinos, Pakruojo, Molėtų rajono savivaldybėse).
- Pastebėtas atvejis, kai tvirtinant 2007 metų savivaldybės biudžetą, dalies asignavimų mokinio krepšeliui finansuoti valdytoju buvo patvirtintas struktūrinio padalinio (Finansų ir biudžeto skyriaus) vedėjas, kuris negali atlikti asignavimų valdytojo pareigų, nustatytų Biudžeto sandaros įstatyme (Panevėžio miesto savivaldybėje; lėšos buvo paskirstytos ugdymo įtaigoms audito metu).

Valstybės kontrolės auditoriai rekomendavo savivaldybių institucijų vadovams neatidėliotinai spręsti vidaus kontrolės sistemos tobulinimo klausimus, susijusius su taryboms teikiamais sprendimų projektais dėl valstybės patikėjimo teise valdomo turto ir specialių tikslinių dotacijų lėšų, užtikrinant jų valdymo, naudojimo ir disponavimo jais teisėtumą bei savivaldybių administracijų ir struktūrinių padalinių atsakomybę už tinkamą biudžeto projekto bei biudžeto tikslinimo projektų rengimą.

Pastebėjimai

Savivaldybių asignavimų valdytojais skiria nepakankamai dėmesio rizikos veiksniams, susijusiems su specialios tikslinės dotacijos lėšų planavimu ir panaudojimu, valdymui: nėra laiku išaiškinamos neigiamos finansinės ir teisinės pasekmės, dėl kurių lėšos gali būti panaudotos ne pagal paskirtį arba pažeidžiant teisės aktų reikalavimus arba gali atsirasti klaidų finansinėse bei kitose ataskaitose.

Savivaldybių asignavimų valdytojų nustatytos išankstinės, einamosios ir paskesniosios finansų kontrolės procedūros ne visada veiksmingos (netaikomos nuosekliai ir efektyviai) tvirtinant išlaidų iš specialios tikslinės dotacijos lėšų sąmatas, šias lėšas naudojant ir apskaitant.

Valstybiniai auditoriai atkreipė dėmesį, kad savivaldybių asignavimų valdytojais skiria nepakankamai dėmesio rizikos veiksniams, susijusiems su specialių tikslinių dotacijų lėšų planavimu ir panaudojimu, valdyti.

Savivaldybių administracijose įvertinus vidaus (tame tarpe – finansų) kontrolės sistemą, nustatyta, kad asignavimų valdytojai nebuvo nustatę vidaus kontrolės procedūrų ir nekontroliavo, kad specialių tikslinių dotacijų lėšos būtų naudojamos vadovaujantis teisės aktų reikalavimais:

- Investiciniuose projektuose numatyti statybos darbai buvo vykdomi (Panevėžio ir Vilniaus miestų savivaldybių administracijos), individualios mokymo priemonės ir mokinių nemokamo maitinimo paslaugos buvo įsigytos (Kauno miesto Socialinių reikalų skyrius), statybos rangos sutartis sudaryta (Vilniaus miesto savivaldybės administracijos, atstovaujamos Kultūros ir ugdymo departamento direktoriaus), statybos rangos sutartyje ir pirkimo dokumentuose nustatytos sąlygos pakeistos (Vilniaus miesto savivaldybės administracijos Kultūros, švietimo ir sporto departamentas) įprastos komercinės praktikos būdu atlikti pirkimai (Molėtų rajono savivaldybės administracija) nesivadovaujant Viešųjų pirkimų įstatymo nuostatomis.

- Nebuvo kontroliuojama, kad einamaisiais biudžetinais metais nepanaudotos specialių tikslinių dotacijų lėšos būtų gražinamos į valstybės biudžetą, kaip reikalaujama Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymo 32 str. 3 d. (Pasvalio, Kauno, Alytaus rajonų savivaldybių administracijos).

- Nebuvo kontroliuojama, kad metų pabaigoje likusios nepanaudotos 2007 metų specialių tikslinių dotacijų lėšos valstybinėms funkcijoms atlikti nebūtų naudojamos kitų metų išlaidoms dengti (Kauno „Aušros“ gimnazija, Marijampolės suaugusiųjų mokymo centras, Marijampolės priešgaisrinės apsaugos tarnyba, Birštono vienkiemio darželis-mokykla).

Nustatytos nepakankamos arba neveiksmingos (nenuoseklios ir neefektyvios) asignavimų valdytojų vidaus kontrolės (taip pat ir išankstinės ir paskesniosios finansų kontrolės) procedūros tvirtinant išlaidų iš specialių tikslinių dotacijų lėšų sąmatas, šias lėšas naudojant ir apskaitant:

- Savivaldybių asignavimų valdytojų tvarkoma išlaidų iš specialių tikslinių dotacijų buhalterinė apskaita ir sudaromos finansinės ataskaitos nebuvo tikslios ir teisingos (dalies kasinių išlaidų apskaita tvarkyta bendrai ir nustatytos klaidos Anykščių rajono savivaldybės administracijoje ir Priešgaisrinėje tarnyboje, Pakruojo rajono savivaldybės administracijoje ir Klovainių sutrikusio intelekto jaunuolių centre, Kupiškio rajono savivaldybės Priešgaisrinėje tarnyboje ir Skapiškio vidurinėje mokykloje, Rokiškio rajono savivaldybės Priešgaisrinėje tarnyboje ir Pandėlio gimnazijoje, Jonavos rajono senelių pensionate ir Jonavos socialinių paslaugų centre).

- Nebuvo reikalaujama, kad paslaugas teikiančios ir kompensacijas skaičiuojančios įmonės vardinius sąrašus asmenų, kuriems buvo apskaičiuotos ir suteiktos kompensacijos už centralizuotai tiekiamą šildymą, karštą ir šaltą vandenį, teiktų pagal visus numatytus rodiklius, kaip reikalaujama Lietuvos Respublikos piniginės socialinės paramos nepasiturinčioms šeimoms ir

vieniems gyvenantiems asmenims įstatyme (Birštono, Alytaus ir Pasvalio rajonų savivaldybių administracijos).

- Savivaldybių ugdymo įstaigose mokinio krepšelio lėšos buvo naudojamos darbo užmokesčio, netiesiogiai susijusio su švietimo procesu, išlaidoms (Alytaus rajono Miroslavo vidurinėje mokykloje ir Alytaus rajono Ūdrijos pagrindinėje mokykloje), arba asignavimų valdytojai šias lėšas panaudojo ne pagal tikslinę jų paskirtį (Kauno rajono savivaldybės Domeikavos gimnazija ir Piliuonos vidurinė mokykla).

- Asignavimų valdytojui nebuvo rengiamos ir teikiamos ketvirtinės bei metinės Švietimo ir kultūros departamento jo reguliavimo sričiai priskirtų biudžetinių įstaigų finansinės ataskaitos (Kauno miesto savivaldybės Švietimo ir kultūros įstaigų apskaitos skyrius).

- Su maitinimo paslaugų tiekėju pasirašytose maitinimo paslaugų pirkimo sutartyse maitinimo kainoje nebuvo išskirta produktų vertė (Akmenės rajono savivaldybės administracijos Švietimo skyrius), nepateikti moksleivių nemokamo maitinimo išlaidų dokumentai apie įsigytus produktus (Pakruojo rajono savivaldybės Rozalimo vidurinės mokyklos Žvirblonių skyrius).

Valstybiniai auditoriai atkreipė savivaldybių asignavimų valdytojų dėmesį, kad pagal Vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymą³ viešojo juridinio asmens vadovas yra atsakingas už efektyvios vidaus kontrolės, įskaitant finansų kontrolę, sukūrimą, jos veikimą ir tobulinimą, jis užtikrina, kad kuriant vidaus kontrolę viešajame juridiniame asmenyje būtų atsižvelgta į teisės aktų, viešojo juridinio asmens strateginių planų, procedūrų, darbo reglamentų (vidaus darbo tvarkos taisyklių), sutarčių laikymąsi, veiklos ir finansinės informacijos patikimumą, veiklos veiksmingumą.

Be to, pagal minėto įstatymo⁴ ir patvirtintų Biudžetinių įstaigų buhalterinės apskaitos organizavimo taisyklių nuostatas⁵ už išankstinę finansų kontrolę atsako viešojo juridinio asmens vyriausiasis buhalteris: įstaigų vyriausieji buhalteriai, vykdydami išankstinę finansų kontrolę, privalo nustatyti, ar ūkinės operacijos yra teisėtos ir ar galima jas atlikti.

Atkreiptinas dėmesys, kad rekomendacijos dėl šiame ataskaitos skyriuje nurodytų reikšmingų vidaus kontrolės trūkumų buvo pateiktos Valstybės kontrolės raštuose savivaldybių vadovams ir finansinio (teisėtumo) audito ataskaitose.

Savivaldybių institucijų vadovai ir asignavimų valdytojai geranoriškai reagavo į valstybinių auditorių pateiktas rekomendacijas: dalis pateiktų rekomendacijų jau įgyvendinta, arba numatyti terminai joms įgyvendinti.

³ Lietuvos Respublikos vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymas, 10 str. 1 ir 3 p.

⁴ Ten pat, 4 str. 6 d. 3 p.

⁵ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2005 m. gegužės 25 d. įsakymas Nr. 1K-170, 20 ir 20.6 p.

3. Reikšmingos klaidos apskaitoje ir atskaitomybėje

Pastebėjimas

Kai kuriose savivaldybėse apskaitant specialių tikslinių dotacijų lėšas audito metu nustatytos ir neištaisytos klaidos turėjo tiesioginį ir reikšmingą poveikį finansinėms ataskaitoms.

Šešioms audituotoms savivaldybėms buvo pareikšta sąlyginė nuomonė.

Savivaldybėse apskaitant specialių tikslinių dotacijų lėšas valstybiniai auditoriai nustatė pagrindines klaidas ir nurodė jų atsiradimo priežastis bei pasekmes:

Savivaldybių suvestinėse finansinėse 2007 metų ataskaitose neteisingai nurodytos specialių tikslinių dotacijų lėšos, skirtos mokinio krepšeliui finansuoti bei valstybinėms funkcijoms atlikti:

- Biudžeto išlaidų mokinio krepšeliui finansuoti įvykdymo ataskaitoje (forma Nr. B-13-metinė) yra pateiktos 18,3 tūkst. Lt padidintos darbo užmokesčio ir šia suma sumažintos darbdavių socialinės paramos pinigais kasinės išlaidos Kupiškio rajono savivaldybėje.

- Biudžeto išlaidų valstybinėms funkcijoms atlikti įvykdymo ataskaitose (forma Nr. B-15-metinė):

- ▶ valstybinės funkcijos „Priešgaisrinių tarnybų organizavimas“ yra pateiktos darbo užmokesčio – 4,9 tūkst. Lt ir socialinio draudimo įmokų – 1,1 tūkst. Lt padidintos, o darbdavių socialinės paramos pinigais – 6,0 tūkst. Lt sumažintos kasinės išlaidos Kupiškio rajono savivaldybėje ir 8,2 tūkst. Lt padidintos einamojo remonto išlaidos Anykščių rajono savivaldybėje.

- ▶ neteisingai 12,9 tūkst. Lt padidintos valstybinės funkcijos „Vaikų ir jaunimo teisių apsauga“ darbo užmokesčio išlaidos ir šia suma sumažintos ilgalaikio materialiojo turto einamojo remonto išlaidos Anykščių rajono savivaldybėje.

Auditorių darbo apimtis buvo apribota – auditoriai negalėjo pritaikyti jokių audito procedūrų ir įsitikinti, kad ūkinės operacijos, susijusios su 345,9 tūkst. Lt mokinio krepšelio lėšų panaudojimu, įvyko, buvo teisingai įvertintos, ir, vadovaujantis teisės aktais, pateiktos apskaitos registruose:

- Nesant Kuolakasių pagrindinės mokyklos 2007 metų kasines išlaidas pagrindžiančių apskaitos dokumentų, kurie sudegė kilusio gaisro metu, valstybiniai auditoriai negalėjo įvertinti Biudžeto išlaidų moksleivio krepšeliui finansuoti įvykdymo ataskaitoje (forma Nr. B-13-metinė) nurodytų 345,9 tūkst. Lt šios mokyklos kasinių išlaidų teisingumo ir jų panaudojimo teisėtumo Molėtų rajono savivaldybėje.

Auditoriai negalėjo patvirtinti 11 782,6 tūkst. Lt išlaidų iš specialių tikslinių dotacijų lėšų tikslumo ir teisingumo:

- Biudžeto išlaidų valstybinėms funkcijoms atlikti ataskaitose (forma Nr. B-15-metinė) pateiktų:

▶ 41,7 tūkst. Lt išlaidų, skirtų kompensacijoms (būsto šildymo išlaidų, išskyrus būsto šildymo kietu kuru išlaidas, išlaidų šaltam ir karštam vandeniui bei nuotekoms) skaičiuoti ir mokėti teisingumo, nes negalėjo surinkti įrodymų, kuriais būtų pagrįsta, kad ūkinės operacijos įvyko, apskaitos registruose teisingai įvertintos, atskleistos, o kompensacijos buvo apskaičiuotos ir suteiktos pagal Piniginės socialinės paramos nepasiturinčioms šeimoms ir vieniems gyvenantiems asmenims įstatymo ir kitų teisės aktų reikalavimus Birštono savivaldybėje.

▶ 247,6 tūkst. Lt išlaidų Jonavos rajono senelių pensionate, skirtų socialinei globai asmenims su sunkia negalia, teisingumo, nes jų apskaitą buvo tvarkoma bendrai su savivaldybės biudžeto išlaidomis, skirtomis bendrosioms socialinėms paslaugoms, socialinei priežiūrai ir socialinei globai asmenims su negalia Jonavos rajono savivaldybėje.

▶ 102,2 tūkst. Lt socialinių išmokų skaičiavimo ir mokėjimo administravimo išlaidų tikslumo ir teisingumo bei kokia turėjo būti nurodyta kompensacijų (būsto šildymo, šaltam ir karštam vandeniui bei nuotekoms išlaidų) skaičiavimo ir mokėjimo administravimo išlaidų suma, nes šių išlaidų apskaita buvo tvarkoma bendrai Anykščių rajono savivaldybėje.

▪ Biudžeto išlaidų mokinio krepšeliui finansuoti įvykdymo ataskaitose (forma Nr. B-13-metinė) pateiktų:

▶ 11 391,1 tūkst. Lt išlaidų mokinio krepšeliui finansuoti teisingumo, nes Kauno miesto savivaldybės Švietimo ir kultūros įstaigų apskaitos skyrius nerengė ir neteikė asignavimų valdytojui (Švietimo ir kultūros departamento direktoriui) Švietimo ir kultūros departamento reguliavimo sričiai priskirtų biudžetinių įstaigų 2007 m. (ketvirtinių ir metinių) finansinių ataskaitų.

Tai, kas išdėstyta, turėjo įtakos valstybinių auditorių nuomonei:

– *sąlyginė nuomonė* apie finansinių ataskaitų parengimą ir pateikimą pagal Lietuvos Respublikos teisės aktus, reglamentuojančius biudžetinių įstaigų buhalterinę apskaitą ir ataskaitų parengimą, pareikšta šešioms (26 proc.) audituotoms savivaldybėms: Kauno miesto, Birštono, Jonavos, Kupiškio, Anykščių ir Molėtų rajonų.

– *besąlyginė nuomonė* pareikšta apie septyniolikos (74 proc.) audituotų savivaldybių finansines ataskaitas.

Įvertinę nustatytus trūkumus savivaldybių apskaitos sistemose, valstybiniai auditoriai rekomendavo savivaldybių institucijų vadovams nustatyti papildomas išankstinės ir paskesniosios finansų kontrolės procedūras, kurios užtikrintų finansinių ataskaitų parengimą ir pateikimą pagal Lietuvos Respublikos teisės aktus, reglamentuojančius biudžetinių įstaigų buhalterinę apskaitą ir ataskaitų parengimą.

4. Reikšmingi teisės aktų pažeidimai naudojant specialių tikslinių dotacijų lėšas ir patikėjimo teise valdomą valstybės turtą

Pastebėjimas

Kai kuriose savivaldybėse naudojant valstybės biudžeto specialių tikslinių dotacijų lėšas ir patikėjimo teise valdomą valstybės turtą nustatyta reikšmingų neatitikimų Lietuvos Respublikos teisės aktų reikalavimams.

Tai turėjo tiesioginį poveikį valstybės turto ir lėšų valdymo, naudojimo ir disponavimo jais teisėtumui. Todėl trylikai (57 proc.) audituotų savivaldybių buvo pareikšta sąlyginė nuomonė.

Valstybiniai auditoriai, atlikdami 2007 metų valstybinį finansinį (teisėtumo) auditą savivaldybėse, įvertino sudarytų sutarčių bei priimtų sprendimų, susijusių su specialių tikslinių dotacijų ir savivaldybės patikėjimo teise valdomo valstybės turto valdymu, naudojimu ir disponavimu juo teisėtumą.

Audito metu nustatyta reikšmingų teisės aktų pažeidimų, susijusių su specialių tikslinių dotacijų ir savivaldybės patikėjimo teise valdomo valstybės turto valdymu, naudojimu ir disponavimu jais teisėtumu.

- Nesivadovaujant Viešųjų pirkimų įstatymo nuostatomis valstybės biudžeto specialių tikslinių dotacijų lėšos buvo panaudotos:
  - ▶ Vilniaus ir Panevėžio miestų savivaldybėse (lėšos, skirtos Valstybės investicijų programoje numatytiems projektams finansuoti);
  - ▶ Molėtų rajono savivaldybėje (Molėtų gimnazijos panaudotos lėšos, skirtos mokinio krepšeliui finansuoti) ir Kauno miesto savivaldybėje (Socialinių reikalų skyriaus panaudotos socialinės paramos mokiniams lėšos).
- Nesivadovaujant Biudžeto sandaros įstatymo⁶ reikalavimu metų pabaigoje likusių nepanaudotų tikslinės paskirties lėšų iki sausio 10 d. į savivaldybės biudžetą negražino:
  - ▶ Kauno miesto „Aušros“ gimnazija, kuri mokinio krepšelio lėšas panaudojo 2008 metų išlaidoms dengti;
  - ▶ nepanaudotas ir ne pagal tikslinę paskirtį panaudotas specialių tikslinių dotacijų lėšas teisės aktuose nustatytu laiku į valstybės biudžetą negražino Kauno rajono savivaldybės administracija.
- Pažeisdamos Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo⁷ bei Valstybės turto perdavimo panaudos pagrindais laikinai neatlygintinai valdyti ir naudotis tvarkos aprašo⁸ nuostatas, savivaldybės:

⁶ Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymas, 1990-07-30 Nr. I-430 (su vėlesniais pakeitimais), 32 str. 3 d.

⁷ Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymas, 1998-05-12 Nr. VIII-729 (2002-06-19 Nr. IX-900 redakcija), 9 str. 2 d. ir 10 str.

⁸ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002-12-03 nutarimu Nr. 1890 (su pakeitimais) patvirtintas Valstybės turto perdavimo panaudos pagrindais laikinai neatlygintinai valdyti ir naudotis tvarkos aprašas, 6.1 p.

- ▶ patikėjimo teise valdomą valstybės turtą perdavė valdyti, naudoti ir disponuoti juo taip pat patikėjimo teise savivaldybės biudžetinėms įstaigoms Ignalinos ir Anykščių rajonų savivaldybės;
- ▶ patikėjimo teise valdomą valstybės turtą perdavė Širvintų rajono savivaldybės viešajai bibliotekai neatlygintinai valdyti ir naudotis neterminuotam laikui Širvintų rajono savivaldybė;
- ▶ patikėjimo teise valdomą valstybės turtą perdavė sveikatos priežiūros viešosioms įstaigoms neatlygintinai valdyti ir naudotis ilgesniam negu 10 metų terminui Anykščių ir Molėtų rajonų savivaldybės.
- Valstybiniai auditoriai negalėjo patvirtinti specialių tikslinių dotacijų lėšų panaudojimo teisėtumo pagal tai reglamentuojančius teisės aktų reikalavimus:
  - ▶ Alytaus rajono savivaldybėje (lėšų, skirtų valstybinei funkcijai – Kompensacijų (būsto šildymo išlaidų, išlaidų šaltam ir karštam vandeniui ir kt.) skaičiavimas ir mokėjimas – atlikti, panaudojimo pagal Lietuvos Respublikos piniginės socialinės paramos nepasiturinčioms šeimoms ir vieniems gyvenantiems asmenims įstatymo⁹ nuostatas);
  - ▶ Jonavos rajono savivaldybėje (biudžetinėje įstaigoje Jonavos socialinių paslaugų centre panaudotų lėšų, skirtų socialinei globai asmenims su sunkia negalia panaudojimo pagal Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymo¹⁰ nuostatas);
  - ▶ Pasvalio rajono savivaldybėje (kompensacijų apskaičiavimo, nes duomenys nebuvo pateikti kaip reikalauja teisės aktai¹¹, ir socialinės paramos mokiniams kasinių išlaidų už įsigytus produktus, kai mokiniai maitinami nemokamai, teisėtumo, nes ugdymo įstaigos neturėjo duomenų apie maisto produktų vertę, kaip reikalauja Socialinės paramos mokiniams įstatymas¹²);
  - ▶ Akmenės rajono savivaldybėje (socialinės paramos mokiniams kasinių išlaidų už įsigytus produktus, kai mokiniai maitinami nemokamai, teisėtumo, nes sąskaitoje nebuvo išskirta maisto produktų vertė, nors Socialinės paramos mokiniams įstatymas¹³ nustato, kad turi būti atskirtos tiekėjų išlaidos už įsigyjamus produktus bei administravimo išlaidos ir jų mokėjimo šaltiniai);
  - ▶ Pakruojo rajono savivaldybėje (socialinėms paslaugoms teikti asmenims su sunkia negalia lėšų panaudojimo teisėtumo, nes nebuvo nustatyta paskirstymo principų ir kriterijų, kuriais remiantis būtų nustatoma, kokia išlaidų dalis turi būti apmokėta iš savivaldybės

⁹ Lietuvos Respublikos piniginės socialinės paramos nepasiturinčioms šeimoms ir vieniems gyvenantiems asmenims įstatymas, 2003-07-01 Nr. IX-1675 (su vėlesniais pakeitimais).

¹⁰ Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymas, 2006-01-19 Nr. X-493, 6 str. 1 d. ir 8 str. 2 d.

¹¹ Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2006-11-30 įsakymas Nr. A1-319 „Dėl kai kurių socialinei paramai gauti reikalingų formų patvirtinimo“ (1 bei 4 priedai)

¹² Lietuvos Respublikos socialinės paramos mokiniams įstatymas, 2006-06-13 Nr. X-686, 4 str.

¹³ Lietuvos Respublikos socialinės paramos mokiniams įstatymas, 2006-06-13 Nr. X-686, 4 str. Ten pat, 4 str.

biudžeto ir kitų lėšų, ir kokia iš specialiosios tikslinės dotacijos lėšų ir kasinių išlaidų socialinei paramai mokiniams už įsigytus produktus, kai mokiniai maitinami nemokamai, panaudojimo pagal Socialinės paramos mokiniams įstatymo¹⁴ reikalavimus);

▪ Dalis specialios tikslinės dotacijos lėšų buvo panaudota nesivadovaujant Valstybinėms (perduotoms savivaldybėms) funkcijoms atlikti lėšų apskaičiavimo metodikos¹⁵ ir Valstybės ir savivaldybių biudžetų pajamų ir išlaidų ekonominės klasifikacijos nuostatomis¹⁶ Anykščių rajono savivaldybėje.

Nustatyti faktai turėjo įtakos valstybinių auditorių nuomonei dėl 2007 m. valstybės biudžeto specialių tikslinių dotacijų naudojimo valstybinėms funkcijoms atlikti, mokinio krepšeliui ir valstybės investicijų programoje numatytiems projektams finansuoti teisėtumo ir jų naudojimo įstatymų nustatytiems tikslams:

– *sąlyginė nuomonė* dėl nustatytų teisės aktų pažeidimų arba dėl tam tikrų pastabų pareikšta Vilniaus, Kauno ir Panevėžio miestų bei Kauno, Alytaus, Jonavos, Akmenės, Pakruojo, Pasvalio, Anykščių, Ignalinos, Molėtų ir Širvintų rajonų savivaldybėms;

– *besąlyginė nuomonė* pareikšta dešimčiai (44 proc.) audituotų savivaldybių.

Dėl nustatytų reikšmingų Viešųjų pirkimų įstatymo pažeidimų Vilniaus miesto savivaldybėje valstybės kontrolieriaus pavaduotojas 2008 m. birželio 16 d. priėmė sprendimą Nr. SP-6, kuriame savivaldybės merui ir savivaldybės administracijos direktoriui nurodė valstybinio audito metu nustatytus reikšmingus teisės aktų pažeidimus ir įpareigojo savivaldybės administracijos direktorių įstatymų nustatyta tvarka pažeidimus padariusius asmenis traukti tarnybos atsakomybėn, taip pat nustatė įpareigojimo įvykdymo ir informacijos apie jo įvykdymą pateikimo Valstybės kontrolei terminą.

¹⁴ Ten pat.

¹⁵ Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2006-06-09 įsakymu Nr. 1V-218 patvirtina Valstybinėms (perduotoms savivaldybėms) funkcijoms atlikti lėšų apskaičiavimo metodika, 16 p.

¹⁶ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2003-07-03 įsakymu Nr. 1K-184 (2005-09-29 įsakymo Nr. 1K-280 redakcija) patvirtinta Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių biudžetų pajamų ir išlaidų ekonominė klasifikacija.

AKTUALIOS PROBLEMOS

Pastebėjimas

Dėl savivaldybių ugdymo įstaigų vadovų patvirtintų vadovėlių ir mokymo priemonių sąrašų.

Lietuvos Respublikos 2007 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatyme¹⁷ nustatyta, kad įvykdžius bendruosius ugdymo planus ir visiškai patenkinus mokinio krepšelio poreikį, likusi nepanaudota suma nuo liepos 1 d. (mokslo metų pabaiga) ir nuo kitų mokslo metų gruodžio 1 d. gali būti perskirstyta kitoms mokymo reikmėms finansuoti.

Audituotos savivaldybės 2007 metais apskaičiavo iš viso 9 053,5 tūkst. Lt (2 proc. nuo įstatymu patvirtintų) sutaupytų mokinio krepšelio lėšų, kurias paskirstė kitoms savivaldybių mokymo reikmėms finansuoti. Iš jų 6 333,1 tūkst. Lt (70 proc.) buvo skirta mokymo priemonėms įsigyti, 2 051,6 tūkst. Lt – pedagogų darbo užmokesčiui, 62, 7 tūkst. Lt – pedagogų tobulinimuisi.

Valstybiniai auditoriai atkreipė dėmesį, kad ne visų savivaldybių ugdymo įstaigų vadovai buvo patvirtinę įsigyjamų vadovėlių, jų komplektų dalių, mokymo, priešmokyklinio ugdymo, specialių mokymo, mokomųjų kompiuterinių priemonių ir literatūros sąrašus, o patvirtintuose sąrašuose, pagal kuriuos įstaigos įsigijo šias priemones, buvo pateikti ne tik mokymo priemonių, bet ir nesusijusių su mokymo procesu daiktų, medžiagų bei įrangos pavadinimai (šaldytuvai, baldai įvairiems kabinetams ir kt.).

Atkreiptinas dėmesys, kad švietimo ir mokslo ministras 2008 m. balandžio 25 d. įsakymu Nr. ISAK-1199 pakeitė Mokyklų aprūpinimo bendrojo lavinimo dalykų vadovėliais ir mokymo priemonėmis tvarkos aprašą, patvirtintą 2005 m. sausio 4 d. įsakymu Nr. ISAK-2 „Dėl Mokyklų aprūpinimo bendrojo lavinimo dalykų vadovėliais ir mokymo priemonėmis tvarkos aprašo patvirtinimo“ ir išdėstė jį nauja redakcija.

Ugdymo įstaigos vadovas, vadovaudamasis šiuo tvarkos aprašu ir steigėjo ar jo įgaliotos institucijos nustatyta pavaldžių mokyklų aprūpinimo vadovėliais ir mokymo priemonėmis tvarka, privalės nustatyti vadovėlių ir mokymo priemonių priėmimo, apskaitos, saugojimo ir išdavimo mokiniams tvarką, paskirti atsakingus asmenis už vadovėlių ir mokymo priemonių apskaitą, išdavimą ir saugojimą, mokyklos tarybos pritarimu patvirtinti reikalingų vadovėlių ir mokymo priemonių sąrašus, bei nustatyti pratybų sąsiuvinių įsigijimo lėšas ir būdus.

Be to, minėtu įsakymu buvo pakeista mokymo priemonių samprata, siekiant ją apibrėžti išsamiau, bei nustatyta mokymo priemonių paskirtis.

Įvertinus tai, kad įsakymas įsigaliojo nuo 2008 m. gegužės 9 d., savivaldybių ugdymo įstaigų vadovai turėtų imtis priemonių ir nustatyti atitinkamas tvarkas bei patikslinti reikalingus vadovėlių bei mokymo priemonių sąrašus vadovaujantis teisės aktų reikalavimais.

Pastebėjimas

Dėl mokinio krepšelio lėšų, skirtų pedagogų kvalifikacijai tobulinti.

Valstybiniai auditoriai jau 2005 metų valstybinio audito savivaldybėse metu nustatė, kad dalis audituotų savivaldybių švietimo įstaigų teikė ir iki šiol teikia pirmenybę edukacinių kelionių-seminarų programoms, kuriose buvo numatytos ir pažintinės ekskursijos, ir joms naudojo mokinio krepšelio lėšas, skirtas pedagogų kvalifikacijai kelti. Edukacinių kelionių-seminarų užsienyje programose numatytos pažintinės ekskursijos sudarė pagrindinę kelionės programos dalį.

Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija 2005-05-25 raštu Nr. SR-27-04-13 „Dėl kvalifikacijos tobulinimo organizavimo“, kreipdamasi į apskričių viršininkų ir savivaldybių administracijų švietimo padalinius, kvalifikacijos tobulinimo institucijas ir mokyklas, rekomendavo organizuojant edukacines keliones-seminarus užsienyje, finansuoti tik su kvalifikacijos tobulinimu susijusią programą ar jos dalį, už kurios vykdymą atsako kvalifikacijos tobulinimo pažymėjimą išduodanti institucija, tačiau iki šiol daugelis savivaldybių ugdymo įstaigų šia rekomendacija nesinaudojo.

Auditotos savivaldybės 2007 metais pedagogų tobulinimuisi panaudojo iš viso 4 337, 9 tūkst. Lt mokinio krepšelio lėšų, iš kurių 1 656, 0 tūkst. Lt (39 proc.) – edukacinėms kelionėms-seminarams užsienyje. Šiose kelionėse dalyvavo daugiau kaip 4000 audituotų savivaldybių (išskyrus Birštono savivaldybę) ugdymo įstaigų pedagogų.

Valstybės kontrolė atkreipė dėmesį, kad savivaldybių mokyklos, kaip perkančiosios organizacijos, pirkdamos mokytojų kvalifikacijos tobulinimo paslaugas, neprašė iš tiekėjų informacijos apie jų kompetenciją vykdyti pageidaujamas mokyklos mokytojų kvalifikacijos tobulinimo paslaugas, nors neformalaus švietimo tiekėjams yra taikomi specialieji reikalavimai, nustatyti Teisės užsiimti neformaliuoju suaugusiųjų švietimu įsigijimo tvarkoje, patvirtintoje švietimo ir mokslo ministro 1999 m. gruodžio 24 d. įsakymu Nr. 1279 ir Valstybinių ir savivaldybių mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimo nuostatuose, patvirtintuose švietimo ir mokslo ministro 2007 m. kovo 29 d. įsakymu Nr. ISAK-556.

¹⁷ 2006 m. gruodžio 7 d. įstatymas Nr. X-963, 5 str.

Įvertinę mokyklų pateiktus pirkimo dokumentus, sudarytas su kelionių organizatoriais sutartis, valstybiniai auditoriai pastebėjo, kad pagal sutartis kelionių organizatoriai prisiima įsipareigojimus teikti mokykloms transporto ir apgyvendinimo (nakvynės) paslaugas, teikti apžvalgines ekskursijas ir ekskursijas į muziejus, skirti kelionės vadovą – gidą, bei vykdyti numatytą edukacinę programą. Tačiau sutartyse nėra aptartos sąlygos, susijusios su kvalifikacijos tobulinimu (sutarties dalyku nėra kvalifikacijos tobulinimas, neaptarta kvalifikacijos tobulinimo programa, kvalifikacijos pažymėjimų išdavimas ir kita), šios sąlygos iš esmės atitinka tipinę turizmo paslaugų sutartį, kuria tenkinami turisto poreikiai. Kelionių organizatorių vykdytos kvalifikacijos tobulinimo programos buvo parengtos kitų juridinių asmenų, kurie kaip kvalifikacijos tobulinimo institucijos išdavė mokytojams kvalifikacijos tobulinimo pažymėjimus, tačiau pirkimo sutartyse nebuvo aptartos sąlygos, kad kelionių organizatoriai remsis kitų ūkio subjektų pajėgumais. Be to, mokyklos neturėjo kelionių organizatorių pateiktų dokumentų, kurie įrodytų, kad vykdant šias sutartis kelionių organizatorius galės naudotis konkrečios kvalifikacijos tobulinimo įstaigos teikiamomis paslaugomis. Kelionių organizatoriai pasiūlymuose nurodydavo, kad bus išduoti kvalifikacijos kėlimo pažymėjimai.

Edukacinių kelionių-seminarų pavyzdžiai

1. „Holokaustas. Modernios istorijos, švietimo ir teisingumo aspektai. Izraelio švietimo sistemos ypatumai“, organizatorius – UAB „Kauno grūda“, pažymėjimus išdavė Kauno rajono švietimo centras (16 pedagogų).
2. „Austrijos ir Italijos mokinių pasiekimų ir pažangos vertinimas. Kaitos kryptys.“, organizatorius – VšĮ „Ditmos projektai“, pažymėjimus išdavė Mokyklų tobulinimo centras, Vilnius (3 pedagogai).
3. „Vengrijos švietimo politika, švietimo sistemos ypatumai ir naujovės. Ugdymas bendrojo lavinimo mokykloje“ organizatorius – UAB „Pegaso kelionės“, pažymėjimus išdavė Biržų rajono pagalbos mokiniui, mokytojui ir mokyklai centras (1 pedagogas).
4. „Vengrijos, Austrijos, Čekijos ir Lietuvos švietimo politika: panašumai ir skirtumai“, organizatorius – UAB „Guliverio kelionės“, pažymėjimus išdavė Klaipėdos m. pedagogų švietimo ir kultūros centras (42 pedagogai).
5. „Graikijos švietimo sistemos patirtis. Kultūrinės tradicijos“, paslaugos teikėjas – UAB Filaretai travel“, įgyvendintojas – Lietuvos jaunimo turizmo centras, pažymėjimus išdavė Vilniaus pedagoginio universiteto Socialinės komunikacijos institutas ir Lietuvos jaunimo turizmo centras (13 pedagogų).
6. „Šveicarijos švietimas ir prioritetinės kaitos kryptys“, organizatorius – UAB „Aisčiai“, pažymėjimą išdavė Kretingos rajono pedagogų švietimo centras (25 pedagogai).
7. „Prancūzijos ir Belgijos švietimo politika, švietimo sistemos ypatumai ir naujovės, ugdymo vadyba, mokyklų išteklių, jų valdymas“, organizatorius – UAB „Pegaso kelionės“, pažymėjimą išdavė Kretingos rajono pedagogų švietimo centras (43 pedagogai).
8. „Ugdymo ir mokymo proceso organizavimas Vengrijoje, švietimo sistemos naujovės“, organizatorius – UAB „Novaturas“, pažymėjimus išdavė Kauno pedagogų kvalifikacijos centras (11 pedagogų).
9. „Mokymosi motyvacijos skatinimas – sėkminga ugdymo proceso organizavimo prielaida (Lietuva-Italija-Austrija-Lietuva), organizatorius – VšĮ Ditmos projektai, pažymėjimus išdavė VšĮ Mokyklų tobulinimo centras (4 pedagogai).
10. „Čekijos švietimo sistemos pokyčiai integruojantis į Europos švietimo sistemą“, organizatorius – UAB „Kiveda“ (21 pedagogas).

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Valstybės kontrolės nuomone, savivaldybių ugdymo įstaigos dalį mokinio krepšelio lėšų, skirtų pedagogų kvalifikacijai tobulinti, faktiškai panaudojo ne tik edukacinėms kelionėms-seminarams užsienyje finansuoti, bet ir turistiniams poreikiams tenkinti ir tuo neužtikrino šių lėšų racionalaus panaudojimo.

Atkreiptinas savivaldybių institucijų ir švietimo įstaigų vadovų dėmesys, kad nuo 2008 m. rugsėjo 1 d. įsigaliojus naujai Valstybinių ir savivaldybių mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų kvalifikacijos tobulinimo nuostatų¹⁸ 22 punkto redakcijai, kad iš valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų lėšų gali būti finansuojama ta valstybinių ir savivaldybių mokyklų vadovų, jų pavaduotojų ugdymui, ugdymą organizuojančių skyrių vedėjų, mokytojų, pagalbos mokiniui specialistų edukacinių išvykų sąmatos dalis, kuri skirta kvalifikacijos tobulinimo programai vykdyti. Be to, edukacinėms išvykoms, vykdomoms ne Lietuvos Respublikos teritorijoje, mokinio krepšelio lėšos galės būti naudojamos tik akreditavus kvalifikacijos tobulinimo programą.

Pastebėjimai

Dėl 2008 m valstybės biudžeto asignavimų poreikio valstybinėms funkcijoms atlikti planavimo.

Dėl sutaupytų ir kitoms savivaldybių socialinėms reikmėms panaudotų specialios tikslinės dotacijos lėšų, skirtų socialinėms išmokoms ir kompensacijoms skaičiuoti ir mokėti, socialinei paramai mokiniams ir socialinėms paslaugoms.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2007 m. vasario 21 d. nutarimu Nr. 215 patvirtino Lietuvos Respublikos 2008 m. valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių projektų rengimo planą, kurio 13 punktu nustatė, kad valstybės institucijos / įstaigos, kuruojančios valstybines funkcijas, iki 2007 m. birželio 1 d., suderinusios su Finansų ministerija, patvirtina ir (arba) patikslina valstybinėms funkcijoms atlikti skirtų lėšų apskaičiavimo metodikas šioms funkcijoms atlikti, atsižvelgdamos į jų įgyvendinimo praktiką.

Atkreiptinas dėmesys, kad pagal minėto nutarimo nuostatas savivaldybės nėra įpareigosotos teikti valstybės institucijoms / įstaigoms planuojamo specialių tikslinių dotacijų lėšų poreikio skaičiavimus, nors kai kurios valstybės institucijos / įstaigos, vadovaujantis jų patvirtintų metodikų nuostatomis, prašo savivaldybių juos pateikti.

Atkreiptinas dėmesys, kad Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija 2007 m. birželio 21 d. raštu Nr.SR-71-06-47 “Dėl bendrojo lavinimo mokyklų, specialiųjų internatinių mokyklų bei priešmokyklinių ugdymo grupių mokinių ir sutartinių mokinių skaičiaus apskaičiavimo pagal mokinio krepšelio ir sutartinių mokinių apskaičiavimo metodiką“ savivaldybių merams nurodė, kad besimokančių mokinių ir sutartinių mokinių skaičių pagal Lietuvos

¹⁸Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2008 m. sausio 22 d. įsakymas Nr. ISAK-130

Respublikos Vyriausybės 2006 m. gruodžio 22 d. nutarimu Nr.1332 patvirtintą Mokinių krepšelio ir sutartinių mokinių apskaičiavimo metodiką 2008 metų biudžeto projektui savivaldybių švietimo skyriai turi pateikti iki 2007 m. rugsėjo 15 d. (nurodant mokinių skaičių, buvusį rugsėjo 1 d.). Dėl šios priežasties Švietimo ir mokslo ministerija iki 2007 m. rugpjūčio 1 d. negalėjo pateikti Finansų ministerijai tikslių duomenų apie Lietuvos Respublikos 2008 metų valstybės biudžeto asignavimų poreikį mokinio krepšeliui finansuoti pagal kiekvieną savivaldybę, o valstybiniai auditoriai – nustatytais terminais įvertinti audituojamų savivaldybių duomenų dėl 2008 metų valstybės biudžeto asignavimų poreikio mokinio krepšeliui finansuoti teisingumą.

Valstybiniai auditoriai, vertindami savivaldybių administracijų 2008 metų valstybės biudžeto specialių tikslinių dotacijų savivaldybių biudžetams poreikio apskaičiavimo bei kuruojančioms valstybės institucijoms / įstaigoms pateiktų duomenų teisingumą, nustatė audituojamose savivaldybėse šias klaidas ir netikslumus:

- Nepagrįstas skaičiavimais **2 638,2 tūkst. Lt** lėšų valstybinei (perduotai savivaldybėms) funkcijai socialinių išmokų bei kompensacijų skaičiavimui ir mokėjimui atlikti poreikis buvo pateiktas Švenčionių, Anykščių, Molėtų rajonų savivaldybių administracijose, nes nebuvo atliekama šiai paramai mokėti sąlygojančių veiksnių analizė, nevertinamas arba neteisingai nustatomas bazinis lėšų dydis, skaičiavimais nepagrindžiamas išlaidų poreikio didinimas. Be to, Birštono ir Ignalinos rajono savivaldybių administracijos socialinės paramos teikimo mokiniams (nemokamo mokinių maitinimo) lėšų poreikį skaičiavo neatsižvelgdamos į skirtingą mokymosi pagal atskiras ugdymo programas dienų skaičių.

- Nesivadovaujant atitinkamų metodikų nuostatomis **313,7 tūkst. Lt** padidintas lėšų poreikis buvo pateiktas šioms valstybinėms (perduotoms savivaldybėms) funkcijoms atlikti:

- ▶ civilinės būklės aktų registravimo – iš viso 154 tūkst. Lt (Pakruojo, Anykščių, Švenčionių, Klaipėdos rajonų savivaldybių administracijose), planuojamos 2008 m. išlaidos šiai funkcijai atlikti nebuvo sumažintos praėjusiais metais surinkta valstybės rinkliavų suma Anykščių, Pakruojo rajonų ir Panevėžio miesto savivaldybių administracijose.

- ▶ archyvinių dokumentų tvarkymo – iš viso 84,3 tūkst. Lt (Neringos, Širvintų ir Klaipėdos rajonų savivaldybių administracijose);

- ▶ civilinės saugos organizavimo – iš viso 32,0 tūkst. Lt (Neringos ir Klaipėdos rajono savivaldybių administracijose);

- ▶ dalyvavimo rengiant ir įgyvendinant darbo rinkos politikos priemones bei gyventojų užimtumo programas – iš viso 20,4 tūkst. Lt (Širvintų ir Pakruojo rajonų savivaldybių administracijose);

- ▶ socialinės globos teikimo asmenims su sunkia negalia užtikrinimo – 13,3 tūkst. Lt Širvintų rajono savivaldybės administracijoje; vaikų ir jaunimo teisių apsaugos – 5,0 tūkst.

Lt Pakruojo savivaldybės administracijoje; socialinės paramos teikimo mokiniams – 4,7 tūkst. Lt Anykščių rajono savivaldybės administracijoje.

- Nustatytos klaidos bei netikslumai, planuojant specialios tikslinės dotacijos lėšas valstybės investicijų programoje numatytiems projektams finansuoti, pavyzdžiui: Panevėžio miesto savivaldybės administracija tinkamai nebuvo parengusi šešių siūlomų įtraukti į 2008 -2010 metų valstybės investicijų programą investicinių projektų, Molėtų rajono savivaldybės administracija kartu su investiciniu projektu nebuvo pateikusi atitinkamos valstybės institucijos išvadų ir pasiūlymų, nors to reikalauja minėtos metodikos nuostatos, todėl auditoriai neturėjo duomenų ar atitinkamos valstybės institucijos pritarė pateiktiems investiciniams projektams.

Apie pateiktus nepagrįstus skaičiavimus arba klaidingus specialių tikslinių dotacijų 2008 metams poreikio duomenis Valstybės kontrolė raštu informavo savivaldybių administracijas ir atitinkamas kuruojančias institucijas / įstaigas: Teisingumo, Socialinės apsaugos ir darbo ir Vidaus reikalų ministerijas bei Lietuvos archyvų departamentą prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės.

Atkreiptinas dėmesys, kad dauguma savivaldybių administracijų vadovai nustatytas specialių tikslinių dotacijų 2008 metams poreikio apskaičiavimo klaidas ištaisė ir apie tai informavo atitinkamas kuruojančias institucijas / įstaigas.

Šiuo metu galiojančios valstybinėms (perduotoms savivaldybėms) funkcijoms atlikti lėšų apskaičiavimo metodikos (patvirtintos kuruojančių valstybės institucijų / įstaigų) pagal savo turinį yra valstybės biudžeto lėšų poreikio apskaičiavimo teisės norminiai aktai, tačiau, atsižvelgiant į tai, kad savivaldybėms perduodamos valstybinės funkcijos ir tam skiriamos iš valstybės biudžeto specialios tikslinės dotacijos, jos privalo vykdyti joms suteiktus įpareigojimus ir efektyviai naudoti šiai paskirčiai – valstybės funkcijų įgyvendinimui – skirtas lėšas. Taigi, valstybinėms funkcijoms atlikti lėšų apskaičiavimo metodikų nuostatų savivaldybės turėtų laikytis ir naudodamos šias lėšas bei jas naudoti tik toms reikmėms, kurioms jos buvo planuotos, o tai turėtų būti aiškiai reglamentuota. Pavyzdžiui, tokios nuostatos yra įtvirtintos Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2007 m. birželio 12 d. įsakymais Nr.1R-239 ir Nr.1R-240 patvirtintose valstybinėms (perduotoms savivaldybėms) funkcijoms atlikti lėšų apskaičiavimo metodikose. Šiuo metu spręsti, kad specialios tikslinės dotacijos lėšos turi būti naudojamos pagal valstybės institucijų / įstaigų patvirtintas metodikas galima tik remiantis Savivaldybių biudžetų pajamų nustatymo metodikos įstatymo 5 straipsnio 2 dalies 1 punktu.

Atsižvelgiant į išdėstytas aplinkybes, Valstybės kontrolė atkreipė kuruojančių institucijų – Vidaus reikalų ministerijos, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos bei Archyvų departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės dėmesį, kad, papildžius valstybinėms (perduotoms savivaldybėms) funkcijoms atlikti lėšų apskaičiavimo metodikas atitinkama nuostata, būtų aiškus reikalavimas savivaldybėms naudoti specialiosios tikslinės dotacijos lėšas valstybinėms funkcijoms tik pagal metodikų nuostatas.

Atliekant auditą savivaldybėse pastebėta, kad audituotos savivaldybės 2007 metais nepanaudojo ir perskirstė kitoms savivaldybių socialinėms reikmėms iš viso 42 300,2 tūkst. Lt (33 proc. nuo įstatymu patvirtintų) specialios tikslinės dotacijos lėšų, skirtų socialinėms išmokoms ir kompensacijoms skaičiuoti ir mokėti, socialinei paramai mokiniams ir socialinėms paslaugoms.

Daugiausia savivaldybėse buvo nepanaudota ir perskirstyta kitoms savivaldybių socialinėms reikmėms specialios tikslinės dotacijos lėšų, skirtų (nuo įstatymu¹⁹ kiekvienai valstybinei funkcijai atlikti patvirtintos lėšų sumos):

- socialinei globai asmenims su sunkia negalia – 46,1 proc.;
- socialinei paramai mokiniams (už įsigytus produktus) – 37,9 proc.;
- socialinėms išmokoms ir kompensacijoms – 31,5 proc.

Valstybės kontrolė atkreipė dėmesį, kad kasmet nustatomi atvejai, kai šioms valstybinėms funkcijoms atlikti savivaldybės kuruojančiai institucijai – Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai pateikia nepagrįstai apskaičiuotą didesnę lėšų poreikį.

Valstybės kontrolės nuomone, nepanaudotų tiesioginei paskirčiai ir perskirstytų kitoms savivaldybių socialinėms reikmėms šių lėšų procentas rodo, kad turėtų būti tobulinamos planavimo socialinėms išmokoms ir kompensacijoms skaičiuoti ir mokėti, socialinei paramai mokiniams ir socialinėms paslaugoms metodikos, nes šiuo metu neužtikrinama, kad skaičiuojant lėšų poreikį būtų įvertinti visi poreikį didinantys ir mažinantys veiksniai.

3-iojo audito departamento direktoriaus pavaduotoja

Rita Švedienė

¹⁹ 2006-12-07 įstatymo Nr. X-963 (su vėlesniais pakeitimais) 5 priedėlis.